

Rapport

Värmestuga Vuxen 2019–2020

Värmestuga Ung 2019–2020

Innehållsförteckning

1 Bakgrund.....	3
2 Syfte och frågeställning	4
3 Styrgruppen	4
3 Datainsamling.....	5
Kvalitativa intervjuer	5
Intervjuerna på Värmestuga Vuxen	5
Intervjuerna på Värmestuga Ung	6
4 Uppstarten.....	7
Värmestuga Vuxen	7
Uppstart av Värmestuga Ung	8
4.1 Utmaningar på vägen	8
Värmestuga Vuxen	8
Utmaningar Värmestuga Ung.....	9
5 Resultat.....	9
5.1 Besökarna som kom till Värmestuga Vuxen och statistik	9
5.1 Besökarna som kom till Värmestugan Ung och statistik	11
5.2 Vad är det som kännetecknar de olika grupperna?	11
Värmestuga Vuxen	11
Värmestuga Ung.....	12
5.3 Besökare – erfarenheter	15
Erfarenheter Värmestuga Vuxen.....	15
Besökare – erfarenheter Värmestuga Ung.....	18
5.4 Personal - erfarenheter	20
5.5 Volontärer – erfarenheter	21
5.6 Kontakten med Sociala jouren	22
5.7 När olika målgrupper med skilda behov möts	23
5.8 Hot och våld.....	23
Värmestuga Vuxen	23
Hot och våld Värmestugan Ung.....	23
6.1 Insatsen Frukostklubben Värmestuga Ung	23
Beskrivning	24
Utförandet.....	25
Erfarenheter och reflektioner	27
6 Slutsatser och diskussion	29
6.2 Har de uppsatta målen blivit uppfyllda?	29

1 Bakgrund

Vintern 2015–2016 började kulturhuset Kontrapunkt och Svenska kyrkan att driva tillfälliga insatser för värme och tak över huvudet för flyktingar och andra hjälpbehövande i Malmö under vintermånaderna. Vintern 2018–2019 samverkade Kontrapunkt, Svenska Kyrkan, Svenska Röda Korset, Skåne Stadsmission, Fryshuset i Malmö och Malmökretsen av Svenska Röda Korset kring att öppna och driva två nattöppna värmestugor. En värmestuga för vuxna som bedrevs utan finansiering från Malmö stad och en värmestuga för unga som finansierades delvis av Malmö stad. Under våren och sommaren 2019 bjöd de ideella organisationerna in tjänstepersoner och förtroendevalda i Malmö stad samt fastighetsägare till dialog gällande hemlöshetsproblematiken. Detta resulterade i ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) mellan berörda ideella organisationer och Malmö stad inom vilket de ideella organisationerna gavs uppdraget att driva en Värmestuga för Vuxna för personer över 25 år under perioden 16 december 2019 till och med den 15 april 2020 och en Värmestuga Ung för unga vuxna mellan 18-25 år under samma period.

En värmestuga definieras i detta sammanhang som en plats inomhus för värme och tak över huvudet, matsservering och plats att vila. Målen med insatserna ska vara:

- Att tillsammans verka för att människor som vistas i Malmö och befinner sig i social och ekonomisk utsatthet ges stöd utifrån basbehov. Med basbehov menas att förhindra nöd genom tillgång till mat, tak över huvudet för natten och ge förutsättningar för att personer ska kunna sköta en grundläggande hygien.
- Insatserna kompletteras med rådgivning, stöd och informationsinsatser med fokus på målgruppens behov. Målgruppen är individer som vistas i Malmö och befinner sig i social och/eller ekonomisk utsatthet med begränsad tillgång till det generella sociala trygghetssystemet. Under eller i anslutning till öppettiderna finns stöd, rådgivning och informationsinsatser med individuellt fokus, i syfte att kunna förbättra situationen för besökarna. Hänvisning till andra aktörer görs vid behov, både till organisationer i upparbetad samverkan men även andra relevanta aktörer såsom myndigheter och sjukvård.
- Ingen skillnad på människor avseende uppehållsstatus i landet eller anledning till att behovet finns, värmestugorna välkomnar alla som har ett behov av de insatser som erbjuds.
- Värmestuga Vuxna vänder sig till målgruppen över 25 år. Verksamheten har plats för totalt 100 personer, varav 40 - 50 viloplatser. Viloplatserna kommer att vara placerade i ett under nattetid tyst rum för att ge möjlighet till vila. Öppettiderna är 20.00 - 07.00

med bemanning på plats mellan kl. 19.00 - 07.30. Utöver detta kommer även att erbjudas varm mat kvällstid kl. 20.00–22.30 samt frukost kl. 06.00-07.00.

- Värmestuga Ung vänder sig till målgruppen 18–25 år. Verksamheten har totalt 50 platser, varva 25 viloplatser. Öppettiderna med bemanning är kl. 20.30-07.00. Mellan kl. 7.00- 9.00 erbjuds det frukost och samtal och möjlighet att få hjälp med text myndighetskontakter.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna rapport är att undersöka om de uppsatta målen blivit uppfyllda samt att belysa framförallt besökarnas, personalens och volontärernas synpunkter och upplevelser av Värmestuga Vuxen och Värmestugan Ung. Detta för att på bästa möjliga sätt kunna ta tillvara de insamlade erfarenheterna och använda dem till nästa vinter.

3 Styrgruppen

Styrgruppen - bestående av representanter för Svenska Kyrkan, Röda Korset i Malmö, Skåne Stadsmission, Fryshuset Syd samt Malmö Stad - har haft två primära uppdrag:

1. Att ansvara för Värmestugors förvaltning enligt IOP, att agera kontrollinstans och stöttepelare till verksamhetsansvariga projektledare samt att följa upp verksamheternas resultat.
2. Att förvalta samsyn och förtroende för varandra med det gemensamma ändamålet att sträcka ut en hjälpare hand till medmänniskor i nöd. Att i samspel med varandra och tillsammans med Malmö stad ta vårt ansvar och bidra till skapandet av ett klimat i Malmö som präglas av mod, samverkan och handlingskraft. Att mobilisera, skapa engagemang och kroka arm för att nå längre tillsammans. Att identifiera dagens och morgondagens utmaningar, synka vårt arbete med övriga program i staden och hitta olika arbetssätt för arbetet med Malmöborna i nöd.

Det finns så många gemensamma beröringspunkter i vårt gemensamma samhällsansvarstagande att det vore slöseri med resurser om vi inte samordnade oss i frågorna. Något vi tänker göra även i fortsättningen. Varje ovan nämnda organisation har egen identitet och samhällsansvarsområde och inom den ramen samarbetar man och har partnerskap med Malmö stad även i andra sammanhang.

Styrgruppen har träffats varje vecka (Malmö Stad var till en början med varannan vecka) för att utvärdera och driva projektet framåt. Vi har lyft de frågeställningar som har uppkommit och tillsammans löst de problem och utmaningar som vi stött på under vägen. Under planering och genomförandefas träffades vi fysiskt och under efterarbetet då corona blivit en realitet övergick vi till att mötas digitalt.

3 Datainsamling

För rapporten har data inhämtats på olika sätt. Här nedan följer en sammanfattning av de olika metoderna som använts:

Kvalitativa intervjuer

Margareta Johansson, som är socionom med en internationell master i socialt arbete, har intervjuat i både värmestugorna besökare, samtlig personal samt en volontär som varit mycket engagerad under två säsonger. Dessutom intervjuades Social jour genom mailkorrespondens. Att intervjuerna utfördes av en utomstående person som inte haft någon anknytning till Värmestugan har medfört att objektiviteten i intervjugenombanden höjts.

Intervjuerna på Värmestuga Vuxen

Med tanke på målgruppens sammansättning har det, enligt Margareta Johansson, inte varit möjligt att ta fram ett slumpmässigt och representativt urval utan det gällde att intervju dem som var beredda att ställa upp. Ambitionen var att försöka fånga in kvinnor och män, få viss spridning i ålder och nationaliteter. Förhållanden att genomföra intervjuerna på var inte optimala. Det fanns inte någon möjlighet till tillräcklig avskildhet i rummet där verksamheten bedrevs. Med den här målgruppen gäller det att fånga tillfället vilket inte alltid var möjligt då kontoret var upptaget. Det kan ha varit lite för stort steg för några av besökarna att gå med bort till kontoret. En del besökare var mycket trötta men ville ändå ställa upp för att de var lojala gentemot verksamheten. Enligt Margareta som genomfört intervjuerna stämmer intervjupersonernas berättelser med den bild hon fick genom att vara med i verksamheten och samtala informellt med besökarna.

Frågorna som ställts till besökarna som kom till Värmestugan var följande:

- Hur fick du veta om värmestugan? Hur ofta är du här?
- Brukar du äta här? Kvällsmål? Frukost? Om ja, vad tänker du om maten? Smakar den bra?
- Hur är det att sitta här och äta?
- Brukar du prata med någon?
- Brukar du stanna över natten?
- Om ja, innan värmestugan öppnade var brukade du vara om natten?
- Hur går det att vila här? Hur går det att sova? Störs du av något?
- Känner du dig trygg på värmestugan? Har det hänt att du blivit hotad, utsatt för våld på värmestugan? Om ja, berätta. Händer det att du känner dig rädd på värmestugan? Om ja, berätta.
- Har det hänt att du blivit hotad, utsatt för våld någon annanstans? Om ja, berätta.
- Har du någonstans där du kan duscha? Tvätta kläder?
- Vad tänker du om personalen/volontärerna? Händer det att du talar med någon av dem? Har det hänt att du har behövt hjälp med något? Vad hände?
- Hur är det att gå härifrån på morgonen?
- Vill du berätta lite om din dag?
- Hur är din hälsa? Kontakt med sjukvården? Mediciner, annan behandling.

Till den som inte har bostad:

- Hur länge har du varit utan bostad? Vad hände?
- Vad betydde det för dig att värmestugan öppnade i december? Vad tänker du om att värmestugan stängs i april? Hur blir det för dig då?

- Får jag fråga hur gammal du är? Kommer du från Malmö? Hur länge har du varit i Sverige? Malmö?
- Vill du berätta något om din bakgrund? Var har du dina anhöriga? Har du kontakt med dem? Har du något du vill berätta?

Frågor som ställdes till personalen samt volontären var:

- Vad har varit bra med Värmestugan?
- Vad kunde bli bättre?
- Statistikinsamling varje natt:
  - ❖ Totalt antal besökare
  - ❖ Besökare som övernattade
  - ❖ Kön
  - ❖ Serverade matportioner
- Dokumentanalys – Loggbok samt muntliga och skriftliga synpunkter från personalen
- Kvantitativa intervjuer med volontärer som utfördes av volontärsamordnarna

Intervjuerna på Värmestuga Ung

Samtliga intervjuade är födda utanför Sverige och de har varit i landet mellan 2 månader och 7 år. Flera har bott i olika länder och talar flera språk. Några har kommit till Malmö från andra orter i Sverige för att bo hos vänner. Någon har fått avslag på asylansökan medan andra har uppehållstillstånd.

En av gästerna kom till Sverige på besök från ett annat EU-land för två månader sedan. Han blev av med pengar och identitetshandlingar och försökte få hjälp att ta sig hem. Han säger att personalen på värmestugan hjälper honom och han hoppas att det ska lösa sig innan värmestugan stänger.

Ett par av männen som kom till Sverige för 5 år sedan berättar att de har arbetat 2-3 år på restaurang respektive hotell. De andra har en svagare anknytning till den svenska arbetsmarknaden.

Samtliga intervjuade har ett svagt nätverk i Sverige. På fråga om familj och släkt svarar en av gästerna: "Jag är ensam i hela Europa". Några har ett syskon på annan ort men de är inte i en situation där de kan vara till hjälp.

Frågor som ställdes till besökare på Värmestuga Ung:

- ❖ **Hur det är att vara på värmestugan**
- ❖ **Personalen**
- ❖ **På dagen**
- ❖ **Hälsa**
- ❖ **Boendesituation innan värmestugan öppnade**
- ❖ **Framtiden**

4 Uppstarten

Värmestuga Vuxen

I styrgruppen ingick Skåne Stadsmission, Malmökretsen av Svenska Röda Korset, Fryshuset, Kontrapunkt och Svenska Kyrkan i Malmö som träffades en gång i veckan. Malmö stad var med varannan vecka. Syftet med dessa möten var att göra en avstämning samt diskutera och tillsammans hitta lösningar på olika problem som uppkom längst vägen.

Under en tvåveckorsperiod hade all anställd personal en introduktion bestående av bla teambuilding/bemötande, hjärt och lungräddning, traumamedveten omsorg, hot och våld, hygien och brandskydd/övning samt planering av verksamhetens framtida rutiner. Datum för öppnandet av värmestugan var satt till den 16/12 2019, men på grund av förseningar i godkännandet av bygglov kunde detta inte genomföras. Beslutet togs då av Skåne Stadsmission om att tillfälligt öppna värmestugan i lokalerna på Crossroads den 19/12 där man höll till fram till den 22/12. Den 23/12 flyttades verksamheten till lokalen på Fosievägen 33. Lokalen där bestod av ett stort rum med en fällbar skiljedörr mitt i. Den var tänkt att användas för att skapa en matsalsdel respektive en vilodel så att besökarna inte ska kunna störa varandra. Detta visade sig dock inte vara möjligt att genomföra på grund av brandsäkerheten vilket senare kom att visa sig utgöra ett problem samt ligga till grund för en del konflikter mellan besökarna.

Planen från början var att maten skulle serveras från kl. 20:00-22:30, men en stor del av besökarna kom till värmestugan mitt i natten och önskade mat då. Därför ändrades den rutinen och beslut om att maten skulle serveras större delen av natten fattades.

Lokalen hade två toaletter som användes av besökarna, både kvinnor och män, och som låg i närheten till bagageinlämningen (alla väskor var tvungna att checkas in) samt matsalsdelen. Efter ett tag visade det sig att vissa av de kvinnliga besökarna inte kände sig bekväma med att använda samma toaletter som män. Det beslutades därför att de kvinnor som ville det kunde använda en annan toalett som fanns i anslutning till förråden och som låg mer avskild från lokalens andra delar. Denna toalett förblev avsedd endast för kvinnor fram till Värmestugans stängning.

Varje bemannades av två personal som började kl. 19:00 och slutade 07:30. Vissa nätter fanns en tredje personal som hade ett kortare pass fram till kl. 02:00. Till en början fanns en timvikarie, men efter några veckor utökades det till två och de sista veckorna hittades en tredje. Två av vikarierna var helt nya för verksamheten medan en arbetade på Värmestugan förra vintern. Att ha tillgång till tre vikarier visade sig vara nödvändigt för verksamheten på grund av sjukdomar och annan frånvaro av ordinarie personal.

En gång i månaden erbjöds handledning för all personal genom Skåne Stadsmissions psykoterapeut. Detta var av stor vikt för att kunna hantera olika problem som uppkom under tiden verksamheten var igång och ett uppskattat redskap av personalgruppen.

Gällande volontärer så gjordes ett försök med att ha en kvälls- och en nattvolontär. Ofta, speciellt den första perioden, behövde nattvolontärerna inte stanna hela natten utan skickades hem redan efter midnatt. Överlag har det varit svårt att hitta nattvolontärer, särskilt under mars och april månad.

Ungefär 2–3 gånger i månaden kom två rumänsktalande fältarbetare (via Göteborgs Räddningsmission/Crossroads) som hjälpte till att tolka. Detta visade sig vara oerhört viktigt då ingen i personalgruppen talade rumänska. I samband med dessa besök hade vi också husmöten. Tanken med dessa möten var dels att personalen skulle få möjlighet till att lämna ut aktuell information om olika saker samt att besökarna själva skulle kunna komma till tals och framföra sina synpunkter. Första två mötena blev ganska kaotiska, då många av besökarna blev högljudda och upprörda. Men, efter ett tag blev dessa möten lite lugnare och också väldigt uppskattade.

Uppstart av Värmestuga Ung

Den rekryterade personalen hade 2 introduktionsveckor med bland annat HLR utbildning, Lågaffektivbemötande, gruppdynamik, målgruppskänedom och problematik, rutiner och säkerhet.

Öppning av Värmestuga Ung skedde som planerat 15 december 2019 utan några förhinder.

4.1 Utmaningar på vägen

Värmestuga Vuxen

I och med att Värmestugan låg lite avsides var det inledningsvis svårt för besökarna att hitta dit. Detta försöktes lösas genom att alla i styrgruppen spred informationen med Värmestugans adress samt en vägbeskrivning inom sina respektive verksamheter.

I och med att tillgången till lokalen var försenad fanns det ytterst lite tid till att planera rutinerna som skulle tillämpas i lokalen. Förseningen innebar att vissa rutiner som utarbetades innan tillgång till lokalen behövde göras om då dessa inte var genomförbara utifrån lokalens utformning. Tiden för detta var knapp och alla rutiner hann inte bli färdiga innan öppningen. Det fanns ingen tvättmaskin i lokalen. Så småningom donerades en tvättmaskin och en torktumlare till värmestugan, men det visade sig ganska snart att det inte gick att installera tvättmaskinen utan att först göra vissa ombyggnationer där den sammanlagda kostnaden skulle uppgå till 10 000 kr. Då det inte fanns budget till detta fattades beslutet om att inte installera maskinen alls. Lösningen blev att Svenska kyrkan stod för hämtning och lämning av tvätt, maskinen installerades i deras lokaler, och en volontär tvättade där.

I enlighet med överenskommelsen i IOP:n skulle all mathantering skötas av Kontrapunkt. Detta innebar att matlagning samt tillhandahållandet av matvaror togs om hand av Kontrapunkt. Upplägget fungerade bra, men efter ungefär en och en halv månad pausades Kontrapunkt från överenskommelsen på grund av att de var under utredning av Malmö stad. Styrgruppen fick snabbt hitta en ny lösning gällande maten, det blev Fryshuset som tog sig an uppgiften och började laga all mat på plats på värmestugan. En del av matvarorna kom från Skåne Stadsmission och del införskaffades av Fryshuset. Även detta samarbete fungerade bra. Dock ledde det till vissa problem eftersom väsentliga varor som mjölk, te, socker och fikabröd ofta saknades. Det hela försvårades med att det inte fanns någon handkassa så att det som saknades enkelt kunde köpas in.

Kontrapunkt var även ansvariga för internet på värmestugan och när de tog en paus från projektet togs internet bort. En lösning på detta blev att Skåne Stadsmission införfärdade internet.

Det har varit åtskilliga problem i lokalen, brandlarm, ventilationslarm och dörrlarm som ibland gick igång var femte minut flera timmar i sträck under natten. Det har varit problem med olika dörrlås i lokalen med bland annat taggen till entrédörren som slutat fungera flera gånger samt nödutgången som gått i lås och därmed inte kunnat öppnas. Som följd har detta orsakat en hel del stress för personal och genererat merarbete. Vid några enstaka tillfällen slutade värmen i lokalen fungera och både personal och deltagare frös. Det har varit ottydligt vem som har haft ansvar för vad och ofta har det behövts åtskilliga felanmälningar för att åtgärda problemen vilket har tagit mycket energi och fokus från Platsansvarig. Lokalen i övrigt har fungerat väldigt bra för ändamålet med stora ytor och ett bra kök.

En tidig söndagsmorgon uppstod en mindre brand i det kök som användes som förvaringsrum (oklart hur, troligtvis råkade någon komma åt knappen av misstag, alternativt var det ett elfel). Personalen agerade mycket snabbt och utrymde lokalen på de 37 vilande som vistades i Värmestugan på under två minuter. Brandkåren kom och fick släcka, ett omfattande saneringsarbete påbörjades samma morgon och på kvällen kunde vi öppna igen.

Utmaningar Värmestuga Ung

Värmestuga ung 2019–2020 hade högre antal incidenter än föregående år. Detta kan bero på att målgruppen har det sämre som leder till sämre psykisk hälsa samt mer missbruk. Operation Rimfrost och polisens synliga närvaro har skapat en del oro bland besökarna på grund av bland annat kontroller som utfärdas i samma område.

Covid-19 var och är ett stort orosmoment hos målgruppen. Personalen upplevde en försämrad psykisk ohälsa samt dödsångest hos målgruppen. Målgruppen upplevde sig mindre välkommen på allmänna platser så som köpcenters och centralstationen, vissa förlorade kortsiktiga boendelösningar och saknade hygienmöjligheter under dagtid.

5 Resultat

5.1 Besökarna på Värmestuga Vuxen/statistik

Enligt en uppskattning av nattpersonalen kom det ungefär 250–300 unika individer under perioden 191219–200411.

Man kan lite slarvigt kategorisera besökarna i tre olika grupper. Den första och största gruppen var den rumänska gruppen, den andra var den svenska gruppen med beroendeproblematik och/eller psykisk ohälsa och slutligen den tredje gruppen bestående av svenska äldre. Med de två sistnämnda svenska grupperna menas här alla personer som är folkbokförda i Sverige och med rätten att bo och vistas här.

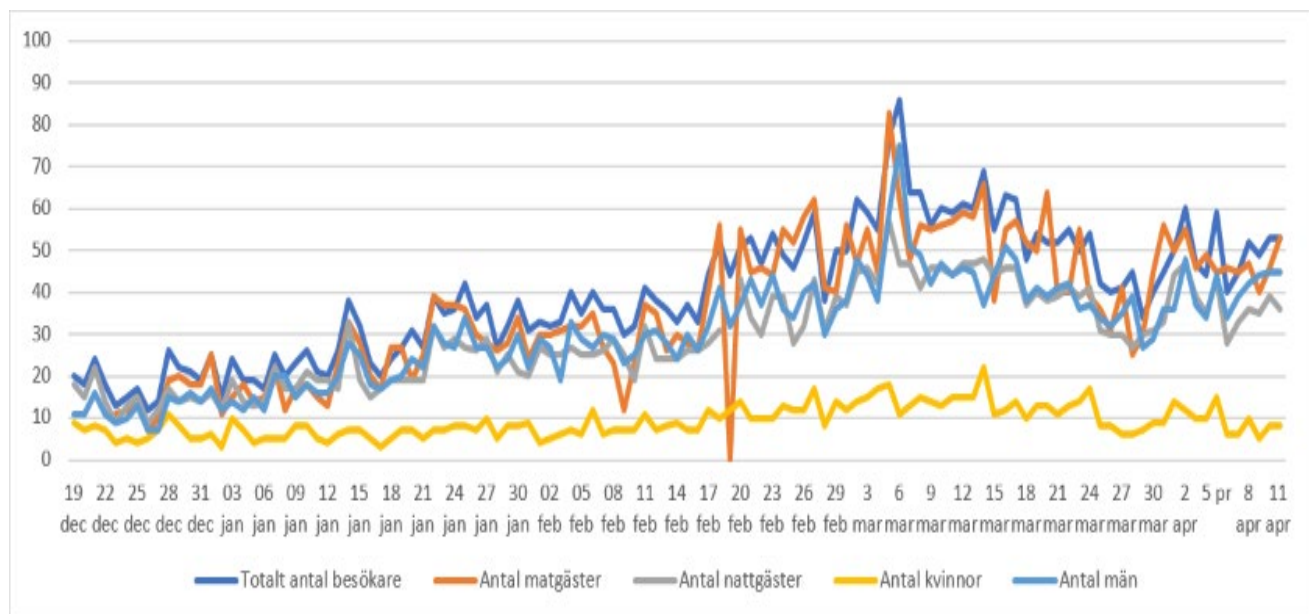
Det var även en del papperslösa/tillståndslösa som besökte Värmestugan samt personer från andra länder med tillfälliga jobb i Sverige och som stod utan en bostad. Några besökare kom till värmestugan då de tillfälligt blev bostadslösa. Ett exempel var ett ungt par från Chile som hade jobb och en lägenhet i Malmö, men som på grund av coronakrisen förlorade sina jobb

och blev vräkta. Coronakrisen gjorde sen att deras resa tillbaka till hemlandet blev omöjlig att genomföra.

En annan mindre grupp var människor från andra länder som tex. Tyskland, Holland, Estland och Syrien som ännu inte funnit arbete och bostad i Sverige. Dessa hade blivit hänvisade till värmestugan av socialtjänsten. Uppskattningsvis kom det fem personer från andra kommuner. Dessa fick biljett till respektive hemkommun via socialtjänsten och återvände inte till Värmestugan. Då ingen statistik förts över unika individer går det inte exakt att säga hur många som kom från respektive grupp. Det gemensamma för de allra flesta är avsaknad av en fast bostad.

Statistik Värmestuga Vuxen 2019-12-19 till och med 2020-04-22:

Tabell 1.

Tabell 2. Siffrorna inom parentes är data tagen från rapporten år 2018–2019.

Totalt antal öppna nätter	Antal besök	Antal nattbesök	Kvinnor	Män	Serverade matportioner
115 (96)	4562 (6144)	3328 (3463)	1048 (1484)	3491 (4400)	Ungefär 4000 (6000)

Om man gör en jämförelse med data från vintern 2018–19 går det att utläsa en viss minskning av besökare. Denna skillnad kan möjligtvis förklaras med lokalens icke centrala läge. Att den har legat lite avsidet har förmodligen lett till att personer som kom till värmestugan var de som verkligen hade ett behov av den. Förra vintern kom det en hel del besökare som, enligt

personal och volontärer som arbetade då ville “hänga där och kolla läget” och som egentligen inte hade ett behov av värmestugan. Detta antas bero på att dess läge var mer centralt än i år.

5.1 Besökarna som kom till Värmestugan Ung och statistik

Tabell 3. Siffrorna inom parentes är data tagen från rapporten år 2019

Totalt antal öppna nätter	Antal besök	Antal nattbesök	Serverade matportioner
122 (114)	4413 (3789)	2134 (1797)	5660 (3200)

5.2 Vad är det som kännetecknar de olika grupperna?

Värmestuga Vuxen

EU-medborgare

Det gemensamma för den här gruppen är att de kommer till Sverige pga. fattigdom och svåra levnadsförhållanden i hemlandet som oftast är Rumänien. De flesta är romer och pratar endast romani/rumänska. Några är beroende av alkohol och ett fåtal som har kommit till värmestugan har haft någon form av funktionsvariation. Under dagtid brukar de tigga eller samla på pantburkar. Möjligheten till att få ett arbete i Sverige är nästintill obefintlig på grund av låg utbildningsnivå samt avsaknad av språkkunskap, många kan varken läsa eller skriva. Den här gruppen brukar gå till Crossroads när värmestugan stängt på morgonen. Det finns också ett fåtal rumäner och personer från andra EU-länder, oftast icke romer, som har lyckats få ett tillfälligt jobb i Sverige. EU-medborgarna omfattas inte av det svenska sociala skyddsnätet vilket innebär att de befinner sig i en mycket utsatt situation.

Personer med beroendeproblematik och/eller psykisk ohälsa

Dessa personer vistades ofta på Café David under dagen och kom till värmestugan på kvällen/natten. Oftast hade de ett tungt beroende av alkohol eller droger. Det rör sig om ungefär 45 män och 20 kvinnor.

De kom ofta mitt i natten och hade ibland svårt för att vila och ta det lugnt. Många kom i mycket dåligt skick, både psykiskt och fysiskt, påverkade och inte sällan utåtagerande.

En del besökare led av svår psykisk ohälsa som yttrar sig bland annat i psykosor, vilket krävde mycket tålamod och ett lugnt bemötande från personalens sida.

Vissa besökare hade en samsjuklighet som gjorde hjälpbehoven ännu större. Majoriteten i den här gruppen hade stort behov av att sitta och prata med personalen och inte sällan var detta det enda tillfället de hade när någon tog sig tid att lyssna på dem. Värmestugan var av stor betydelse vilket ofta uttrycktes till personalen. Det bör påpekas att de allra flesta från den här gruppen hade en pågående kontakt med de sociala myndigheterna, men det fanns även en del som av olika anledningar hamnat mellan stolarna och blivit utan några som helst stödinsatser.

Gruppen äldre

En mindre grupp av äldre personer som hade en bostad kom till värmestugan främst på grund av avsaknaden av sociala kontakter samt ansträngd ekonomi. Oftast kom de för att få social

samvaro och/eller mat. Även för den här gruppen var värmestugan av stor betydelse. Majoriteten av den här gruppen kom till värmestugan alla kvällar i veckan.

Värmestuga Ung

Beroendeproblematik

Beroendeproblematiken är hög bland besökarna och omkring 90 % har ett pågående beroende. Beroendet skiljer sig även utifrån nationalitet och gängtillhörighet. Brunt heroin även kallad rökheroin är en av de vanligaste substanserna.

Det bruna rökheroinet har sedan några år tillbaka varit billigare än tidigare, vilket resulterar i att det är en lätt drog att få fatt i och det finns många som säljer. Ibland räcker det med användning av heroin några gånger för att utveckla ett missbruk, den kunskapen besitter inte besökarna förrän det har ett beroende av drogen. För att försörja sitt rökheroinmissbruk så ägnar personerna sig åt snatteri, stöld (oftast av kläder, teknik eller cyklar) men även en del av dem åt prostitution. Prostitutionen är skambelagd och därför ingenting som det pratas om i det öppna samtalet utan som kommer fram efter längre och djupare samtal, efter ett visst förtroende har skapats för åhöraren från personens sida. Framförallt är prostitutionen ett vanligare tilltagande av afghaner och till en viss del syrier.

”Det är det första jag tänker på när jag vaknar”

Andra vanligt förekommande substanser är alkohol och opiater som hasch och marijuana.

Ölen t.ex. från andra substanser som narkotika mer accepterat och på vissa håll även innebärandet av en högre status. De fysiska effekterna på hög alkoholkonsumtion är många men nämnvärt är att en längre tids alkoholberoende leder till bland annat att hjärnan krymper vilket påverkar tankeförmågan och minnet. Dessa tillsammans med bristen på kunskap om alkoholens negativa konsekvenser ger inga bra förutsättningar för en person med ett alkoholmissbruk att ta sig ut ur missbruket.

Även om många besökare vet att alkoholen inte är nyttig så är den fortfarande laglig i Sverige och därmed mer accepterad. Detta argument används av besökarna vid diskussioner kring beroendeproblematik. Öl är lätt och billigt att köpa på svarta marknaden i Malmö stad då närheten till både Tyskland, Polen och andra baltiska länder spelar stor roll.

”Jag håller mig bara till röka, jag behöver det för att kunna sova”

Hasch och marijuana är en substans som överlag finns bland de flesta. Effekterna av dessa substanser är i betydligt mildare än rökheroin, vilket gör att de oftast inte används som ersättningsdrog då användaren inte får någon större påverkan därför kan den användas tillsammans med läkemedelsanvändning.

Gällande läkemedelsberoende används bensodiazepiner och främst läkemedlet tramadol. Bensodiazepiner är lugnande läkemedel och används för att bl.a. lindra ångest och sömnsvårigheter och tramadol är ett smärtstillande läkemedel som till en början ger en personen en aktivitets – och energi höjande effekt för att sedan efter en tids användande avta i effekt, vilket leder till ”hjärntrötthet” och personen blir mer antisocial och sluten. Läkemedel som benzodiazepiner och tramadol används ofta tillsammans med andra opiater för att

förstärka effekten av dessa. Efter samtal med besökarna så är dessa läkemedel mycket lättillgängliga och billiga i Malmö.

"Hur ska jag sluta och varför, allt är ändå bara samma samma varje dag"

Psykosocial problematik

Att leva som ung bostadslös är en faktor som leder till stress för individen.

På Värmestuga Ung befinner sig mestadels unga vuxna som blivit vräkta, utslängda hemifrån sitt föräldrahem, ensamkommande som tidigare bott på HVB hem eller i familjehem, de som fått avslag från migrationsverket, de som varit på behandlingshem eller suttit på anstalt. Alla har sin historia, sina erfarenheter men befinner sig i samma kontext på Värmestuga Ung på Fryshuset. Egentligen görs det inte rättvisa för en generalisering eller gruppering därför att varje person är unik och har sin erfarenhet och sina personliga egenskaper och däribland hens förmåga att hantera sin situation. Det gör det inte heller rättvist att försöka förmedla bakgrunden till varför de hamnat i situationen de befinner sig i. Däremot så kan exempel ges för att skapa en bättre förståelse.

Det är få som frivilligt väljer att lämna sin familj i sitt hemland för att genomgå en lång oförutsägbart resa till ett land de bara hört talas om och inte känner. Ett land som varken kulturellt eller strukturellt är likt hemlandet. Att försöka finna sin plats i ett samhälle man inte känner eller vet något om när man är i en ålder där både hjärnan och den biologiska kroppen är i en växande process. Belastad med krav från det nya landet och krav från familjen i hemlandet samtidigt som du söker efter din identitet medför en inre stress som man i ung ålder inte har verktygen till att på egen hand klara av. Resurser i form av råd, stöd och hjälp finns sällan till hands och även om de finns så vet du inte vart du ska leta.

Rädsla för att misslyckas och vara ensam samverkar med strategier för hur du ska klara av de krav som ställts på dig. Stressen ökar. Om man dessutom kommer från ett krigsdrabbat land och flytt från kriget och dess konsekvenser så har man ett obearbetat trauma. De kognitiva processer som bl.a. styr självreflektion, empati och konsekvensmedvetenhet är inte fullt utvecklade hos en man förrän i 25 – års ålder, så den här beskrivna situationen blir väldigt komplex. Det obearbetade traumat växer men undantrycks av de krav som måste uppfyllas. Stressen tar över rationellt och logiskt tänkande.

Personen försöker hitta en fungerande strategi för att hantera tillvaron och dess problematik. Så kallad coping beteende. Problemen man möter ger upphov till känslor. Känslor som kan vara svåra att hantera hos en person som inte har fulla utvecklade kognitiva förmågor ännu. Man vänder sig till de närmsta i sin omgivning och imiterar deras beteenden. Imitation är en fundamental drivkraft hos små barn men även hos unga vuxna som särskilt inte har någon trygg bas eller vuxen anknytningsperson i sin tillvaro som kan fungera som en prosocial modell. Därför är det av allra högsta vikt att dessa ungdomar kan vistas i miljöer med prosociala förebilder som kan fungera och substituera som en vuxen stabil anknytningsperson. Misstro och misstänksamhet mot omgivningen som inkluderar många aktörer är vanligt och varje negativ upplevelse kan därför dramatiseras och verka som en självuppfyllande profetia. Att bygga upp ett förtroende är en process men om man lyckas med det så har man lagt en

grund för att ungdomens självkänsla, vilket i sig är ett viktigt redskap för att kunna hantera kommande situationer.

Det är även av största vikt att man sätter små delmål som är rimliga och nåbara för personer som gång på gång känner sig svikna av sin omgivning. Många av dem har drömmar men inga mål och känner sig hopplösa i sin situation där de blir misstrodda i sina gärningar.

Psykisk ohälsa

Samsjuklighet med beroendeproblematik och diagnos är vanligt förekommande hos dessa ungdomar.

Många av besökarna på Värmestuga Ung lider av psykisk ohälsa och många har posttraumatisk stress, PTSD (oftast utan ställd diagnos). PTSD varierar i symtom för vuxna, barn och ungdomar och därför kan det vara extra svårt att upptäcka i just denna målgrupp som befinner sig i en utvecklingsfas från barn/ungdom till det som räknas som vuxen. Affektagerande kan vara lika vanligt som ångest och nedstämdhet, självskadebeteende och suicidtankar, sömnsvårigheter, koncentrations – och inlärningssvårigheter är vanliga symptom i denna grupp. De allra flesta av besökarna har oarbetade trauman som i deras situation inte förbättras då ytterligare stressfaktorer dagligen läggs på ungdomen. Återhämtning från PTSD inkluderar bl.a. att hitta positiva sammanhang och att undvika alkohol och droger. Behandlingar från PTSD börjar med en stabilisering vars syfte är att etablera trygghet, skapa rutiner och prosociala kontakter.

Andra diagnoser som vi misstänker är depression och psykos. Depression innebär en stor känsla av hopplöshet, ångest, orkeslöshet och låg självkänsla. Behandling av depression av varierande beroende på nivån av depression men några skyddsfaktorer vid lindrigare depression kan vara att hitta positiva rutiner, meningsfyllda aktiviteter och samtalsstöd.

Några besökare har berättat att de hör röster och har vanföreställningar oftast av negativ karaktär.

Psykos kan utlösas av trauman men även droger kan ge psykotiska symptom.

”Jag hör inne i mitt huvud att de säger att jag är äcklig”

ADHD är ibland diagnostiserat hos de unga och självmedicineras ofta utan kontakt med vården. ADHD ger jag ingen närmre beskrivning på med detta är en av de absoluta riskfaktorerna hos en manlig ungdom för framtida kriminalitet och substansberoende som saknar socialt skyddsnät och goda relationer. Därför är det också så viktigt att försöka fånga upp dessa unga och ge dem resurserna som de själva inte har och att fokusera på de resurserna de själva besitter.

”De sa till mig att jag har ADHD, sen hände ingenting, vad fan ska jag själv göra åt det”

Ett väldigt få antal skulle kunna kategoriseras som lågbegåvande. Personer som egentligen skulle ha fått en placering inom LSS men där man istället enbart trott att deras dysfunktionalitet beror på ett långvarigt beroende.

Kriminalitet

Som det beskrevs tidigare så är kriminaliteten mångfacetterad och ofta samspelar rollen som brottsling och offer hos ungdomen. Offerrollen kan innebära att behöva prostituera sig själv

de gånger man till exempel inte kan stjäla något. Ett annat exempel kan vara att köpa droger, inte kunna betala sin skuld och därav få betala för dem med grov misshandel. Dessa roller löper parallellt med varandra och kan vara svårt för ungdomen att själv hålla isär. Att se sin egen del i en kontext när man inte känner någon övergripande känsla av sammanhang i samhället i stort.

”Om jag går ut härifrån nu, så kommer jag få en kniv i ryggen”

Försäljning och köp av droger undviks inne i Fryshusets lokaler då vi har överblick över hur många som till exempel går på toaletten, duschar osv. Däremot så finns det alltid ögonblick då vi inte kan ha eller har uppmärksamhet riktad åt ett annat håll, då det teoretiskt kan ske försäljning och köp av droger men generellt så har besökarna uppfattat och respekterat att Värmestuga Ung på Fryshuset fungerar och har som en av grundpelarna att det är en trygg plats och ska vara det för alla.

Samtal har även skett med personer som berättat att de sålt sin kropp för pengar till droger. Detta är mycket skam – och skuldbelagt med uppskattningen efter vinterns samtal med Värmestuga Ung besökare är att det är mer vanligt förekommande än vad man tror och alltså ett problem man ofta inte ser eller får tillräcklig kännedom om som till exempel en myndighetsutövande person. Personer som prostituerat sig är har en tung beroendeproblematik av oftast heroin inkluderat både män och kvinnor.

Besökare (inkluderat både de med uppehållstillstånd och de utan) har berättat om svartjobb oftast på restauranger där de tjänar 300 kr på ett 12 h långt arbetspass. De känner sig utnyttjade men känner att de inte har något inget val. Många av dessa väljer att bli förnedrade och utnyttjade istället för att begå i alla fall det som kan räknas till grövre brott. Att jobba utan tillstånd ses inte av ungdomarna som att de begår ett brott utan att de är de som är offer i ett orättvist samhälle.

Affekt agerande som resulterar i våld nämns ofta som något som är vanligt men inget man är rädd för. Att visa rädsla är omanligt och kan bidra till bestraffningar i form av exkluderande från gruppen. Däremot är det dödliga våldet något som skrämmer de flesta. Vilket tyder på att ungdomarna har ett hopp och en dröm om ett bättre och ett annat liv. De vill inte dö och är rädda för att dö. Samtidigt är de medvetna om att de kan dö genom att fortsätta det livet som gatan erbjuder.

”Han kan fucka up mig, men jag vill inte dö, jag är för ung för det”

5.3 Besökare – erfarenheter

Erfarenheter Värmestuga Vuxen

Besökarna som intervjuades var två kvinnor och fyra män. Intervjuerna ägde rum i ett kontorsrum på värmestugan under öppettiden. Tre av intervjuerna genomfördes med tolk som regelbundet besökte värmestugan. Hälften av intervjupersonerna kom från Rumänien och övriga hade sitt hemvist i Malmö. Fyra av de intervjuade övernattade varje eller så gott som varje natt på Värmestugan medan de båda övriga kom på kvällen, åt och gick efter ett par timmar. De intervjuade är mellan 45 och dryga 70 år gamla. Ingen av de intervjuade var folkbokförda i någon annan svensk kommun än Malmö.

De intervjuade besökarnas bakgrund

En av de intervjuade kvinnorna berättade att hennes uppväxt präglades av att hennes far dog när hon var sju år. Hon har man och en vuxen son i Rumänien. De bor tillsammans med makens fyra bröder och deras familjer i ett hus med tre rum. Fem till sex personer sover i varje rum. En av bröderna är handikappad. Hon berättade att hon försöker ta hand om alla. Hon skickar hem pengar och till sommaren åker hon hem. Det är lättare att leva där om sommaren då det finns mera mat. Det är åtta år sedan hon reste till Sverige första gången. Det var till Göteborg. Sedan tre år tillbaka åker hon till Malmö två gånger per år.

"Människor är goda i Sverige. De hjälper"

Den andra kvinnan är änka. Sedan sex år tillbaka kommer hon till Sverige och stannar halva året. De senaste tre åren har hon rest till Malmö. Hon arbetade tidigare som städerska i Rumänien men det är svårt att få arbete där nu. I hemlandet har hon fyra vuxna barn med familjer. Hon har tretton barnbarn. Hennes barn arbetar men de har ändå svårt att klara sig så hon skickar pengar till dem av det hon får ihop här.

En av de svenska männen som har en beroendeproblematik och en svår social situation försöker minnas hur länge han har varit utan bostad.

"Det är minst 15 år"

Fem av de intervjuade är ensamstående. En rumänsk man berättar att han inte har några nära släktingar i hemlandet. Själv kom han till Malmö från ett annat europeiskt land. Hans närmaste släktingar är två systrar som finns i Spanien. När nu länderna i Europa stänger sina gränser på grund av pandemin oroar han sig. Han vet inte när han kan träffa dem igen.

Information

En av de intervjuade besökarna hade fått information om Värmestugan på Crossroads Stadsmissionen. Han berättade;

"Jag träffade folk från Rumänien. De berättade att det finns ett härbärke där det kostade pengar att bo och så att Värmestugan finns. Här är det gratis så jag gick hit och det var jättebra."

En annan man berättar att han tyckte att det var svårt att hitta till Värmestugan.

"Första kvällen hittade jag inte men den andra kvällen gick det bra."

Mat och gemenskap kring måltider samt möjlighet till nattvila

Majoriteten av de intervjuade äter bara på kvällen. En besökare säger följande om att äta frukost:

"Jag kan inte äta så tidigt. Jag dricker kaffe på morgonen."

När värmestugan stänger klockan sju går flera gäster till Crossroads för att äta frukost. De flesta varnöjda med maten och säger att de inte saknar något. En av de intervjuade vill att det serveras svensk husmanskost som pyttipanna, schnitzel och liknande:

"Förstår inte varför det alltid måste vara ris"

Flera av gästerna hade med sig mat till Värmestugan.

"Det är trevligt att sitta och äta. Det är lugnt, inget bråk. Många samtalar med släktingar och kompisar".

De som kom för nattvila säger att de är trötta om kvällen. Det går bra att vila, att det är lugnt och att de kan sova.

"Jag är tacksam för att få komma in i värmen", säger en av kvinnorna.

En av männen säger att det skulle vara skönt att ligga ner och sova och det vore lugnare på morgonen om det var öppet lite längre. Ett par av informanterna berättar att det ibland på natten kommer påverkade personer som har tagit droger. De kommer och går och de är högljudda så alla vaknar.

Trygghet

Alla intervjuade besökare uppgav att de kände sig trygga på Värmestugan. Ingen kände sig rädd. En av kvinnorna berättade att hon fick sin mat kastad i golvet av en annan gäst. Personalen ingrep och den som gjorde det blev avstängd under en period. Ett par av de intervjuade har erfarenheter från att ha blivit utsatta för våld i andra sammanhang. En av kvinnorna som brukar sitta utanför en butik och be om pengar berättar:

"Jag förstår inte svenska men jag förstår att det är något dåligt som de säger till mig. Det händer att de kastar saker på mig. Jag är inte rädd för jag tror att personalen i butiken skulle hjälpa mig om det behövdes."

Personlig hygien

Det fanns inte möjlighet att duscha eller tvätta kläder på värmestugan. De flesta gick till Crossroads eller Skåne Stadsmission för att duscha.

Bemötande från personalen/volontärerna

De flesta hade bara gott att säga om personalen:

"Personalen är jättebra. De försöker göra det bra för oss. "De är justa". "De är trevliga att prata med."

Det fanns också kritiska synpunkter. Det handlade om att det fungerade olika beroende på vilken personal som arbetade och att alla gäster inte behandlades lika. När viss personal arbetade var det lugnt för de sa ifrån till de som är högljudda. Informanten tänkte att andra i personalen kanske är rädda för berusade personer för de är inte så bestämda.

Hälsa

Flera av de som intervjuades hade hälsoproblem. Det handlar om problem med tänder och värk. En man hade svårt att gå på grund av problem med ett ben. En annan man beskriver sin hälsa så här:

"Jag har ont i ett öra och i käkarna. Jag har problem med tänderna. Jag har opererat ryggen, kroppen är trött."

På dagen

De besökare som inte har någon bostad tillbringar huvudsakligen dagarna utomhus.

”Jag går runt på dagen och tigger. Jag har inte någon särskild plats utan promenerar runt. Jag försöker få ihop pengar det blir inte mycket, räcker till cigaretter”

En annan man går runt för att försöka hitta burkar och flaskor att panta. De båda kvinnorna sitter utanför var sin affär under dagen från det att butiken öppnar vid 10-tiden till klockan 17 på eftermiddagen. En av kvinnorna berättar att hon brukar träffa släktingar och vänner på en hamburgerrestaurang vid 17-tiden för att få värme och skydd innan Värmestugan öppnar.

När Värmestugan stänger för säsongen

Innan värmestugan öppnade sov flera av de rumänska besökarna utanför Mariakyrkan. En av de intervjuade kvinnorna tänker att det är så hon får göra när Värmestugan stänger i april. Flera av de rumänska besökarna, där ibland en av de intervjuade, planerar att åka hem till Rumänien i slutet av mars. De andra har inte någon plan för vad de ska göra. De önskar att Värmestugan skulle fortsätta vara öppet.

Många tackade för hjälpen och *”ni vet inte hur mycket ni betytt för oss, att få komma till ett ställe där folk/personal bryr sig utan att döma, att få komma dit och visa att man lever och att ni bryr er om oss, och saknar oss / oroar er när vi inte är där.”*

Besökare – erfarenheter Värmestuga Ung

Den 9–10 april 2010 intervjuades 7 gäster. Intervjuerna som tog mellan 15 och 30 minuter i anspråk genomfördes på morgonen mellan klockan 8.30 och 10.30 i ett mötesrum på Fryshuset i Malmö. Personalen hade informerat gästerna kvällen innan och de ungdomar som var villiga att delta intervjuades. Vid dessa tillfällen var det inte några kvinnor bland gästerna så alla intervjuade är män. De är i åldern 21 till 26 år.

Något om bakgrunden

Samtliga intervjuade är födda utanför Sverige och de har varit här i landet mellan 2 månader och 7 år. Flera har bott i olika länder och talar flera språk. Några har kommit till Malmö från andra orter i Sverige för att bo hos vänner. Någon har fått avslag på asylansökan medan andra har uppehållstillstånd

En av gästerna kom till Sverige på besök från ett annat EU-land för två månader sedan. Han blev av med pengar och identitetshandlingar och försöker nu få hjälp att ta sig hem. Han säger att personalen på värmestugan hjälper honom och han hoppas att det ska lösa sig innan värmestugan stänger.

Ett par av männen som kom till Sverige för 5 år sedan berättar att de har arbetat 2–3 år på restaurang respektive hotell. De andra har en svagare anknytning till den svenska arbetsmarknaden.

Samtliga intervjuade har ett svagt nätverk i Sverige. På fråga om familj och släkt svarar en av gästerna: *"Jag är ensam i hela Europa"*. Några har ett syskon på annan ort men de är inte i en situation där de kan vara till hjälp.

Information

En av gästerna fick veta att värmestugan hade öppnat genom Mariakyrkan och övriga säger att de hörde om verksamheten av vänner och bekanta.

Hur det är att vara på värmestugan

Sedan de fick veta om verksamheten har de varit här varje eller nästan varje natt. Alla säger att de känner sig trygga på värmestugan. Ibland kan vara lite störigt och högljutt med mycket folk. Det händer att det är bråk men ingen av dem känner sig rädd. Alla menar att det ändå blir så lugnt att det går att vila. En av de intervjuade talar om att man måste ha koll på sina saker så att de inte försvinner.

De flesta äter varje dag både på kvällen och på morgonen. En av de intervjuade berättar att han ofta får med sig mat som han kan äta till lunch.

Det fungerar också bra att tvätta sina kläder och att duscha och sköta sin hygien.

Flera berättar om hur viktig värmestugan har varit för dem. *"Jag vet inte hur jag hade klarat mig om jag inte hade kommit hit"* säger en av de intervjuade.

Personalen

De omdömen som ges om personalen är alla positiva: *"Dom är snälla."* *"De är glada och vill få oss att känna oss på gott humör."* *"De tar sig tid. Man kan prata med dem om allt."* *"De tröstar mig när jag är ledsen."* *"De gör allt för oss. De hjälper mig."* Flera av de intervjuade berättar att personalen har hjälpt dem i kontakten med myndigheter och med att söka arbete.

En gäst berättar att personalen har hjälpt honom med studierna. De har också hjälpt honom att skriva ett CV. Han beskriver sina egna försök att få kontakt med socialtjänsten så här: *"Det är som fotboll. De säger gå dit. Men där säger dom att jag ska gå till ett annat ställe. De skickar mig fram och tillbaka. Men när personalen här hjälpte mig då fick jag kontakt."*

På dagen

På fråga om vad de gör på dagarna svarar flera att de bara går runt. *"Jag gör inget, jag bara slösar tid. Det bara rullar på,"* säger en av gästerna. När det regnar försöker de att hitta någonstans att vara inomhus, exempelvis i ett köpcenter. Flera berättar att de går runt och söker jobb på dagarna och en av dem berättar att han har fått tillfälliga jobb.

Hälsa

En av gästerna berättar att han inte mår bra när han sov ute och att han tre gånger har försökt att ta sitt liv. En annan av de intervjuade har värk på flera ställen i munnen och verkar vara i akut behov av tandvård. De övriga tycker att de har god hälsa. Men flera uttrycker oro för hur det blir när värmestugan stänger. De säger att det fortfarande är kallt ute. En gäst säger att det är stressigt att sova ute och det är svårt att tvätta sig och hålla sig ren.

Boendesituation innan värmestugan öppnade

Flera av de intervjuade har haft en osäker boendesituation under lång tid. De har exempelvis bott i andra hand eller bott inneboende och sedan inte fått bo kvar. Flera har flyttat runt bland vänner. En man berättar att han flyttade till Malmö för att bo hos en vän, men vännen drack mycket alkohol och det gick inte att vara kvar hos honom.

En annan av gästerna har varit utan bostad i två år. Halvåret innan värmestugan öppnade sov han i ett parkeringshus tillsammans med andra hemlösa. Men det kom vakter och de blev ofta utkörda. De låg på kartongbitar och hade inte något att täcka över sig med, så det blev väldigt kallt. Han tog tabletter bara för att få sova.

"Jag har sovit mycket ute. Jag försökte hitta ställen att sova på. Ibland sov jag på stationen. Ibland sov jag hos någon som jag träffade," berättar en av intervjupersonerna.

Framtiden

Flera uttrycker oro inför att värmestugan ska stänga. Ingen av de intervjuade har någon bostad ordnad. De söker bostad på nätet och några är optimistiska medan andra är uppgivna.

"Jag har ingen plan. Jag vet inte vart jag ska ta vägen," säger en av gästerna. *"Kanske kan jag bo i tält."*

En av de intervjuade säger att han är rädd för att hamna på fel ställe. Han berättar att han innan han kom till värmestugan var en del i ett kriminellt gäng och där vill han inte hamna igen.

Flera uttrycker oro för att dras in i kriminalitet. En av männen berättar: *"Jag blir ofta erbjuden att sälja knark. Det gör mig rädd. Jag behöver inte fler problem. Som alla andra drömmer jag om att jobba och ha en familj. Men jag måste ha en bostad."*

5.4 Personal - erfarenheter

Ett genomgående dilemma för personalen på Värmestuga Vuxna har varit att inte låta besökarna sova på golvet, speciellt när det kommer till de besökare som har fysiska åkommor. Även att se besökarna sitta obekvämt i vilstolarna och inte låta de bygga sängar med hjälp av drickabackar och annat material, har varit en svårighet. Överlag har samtliga i personalgruppen uttryckt frustration över att inte kunna erbjuda en bättre kvalitet när det kommer till viloplatser:

"Det har varit ett jobbigt moment" – uttrycker en personal. En annan säger: "Är dessa fåtöljer det bästa vi kan erbjuda?" "Det har varit många bråk kring att ligga på golvet" – uttrycker den tredje från personalen. "Det borde gå att göra om så att den kan godkännas för sängplatser".

Ett annat dilemma har varit att personal ibland inte följt samma rutiner som bestämts. En personal uttrycker följande:

"Vi har rutiner men alla i personalen följer dem inte. Det gör människor förvirrade. I värsta fall känner de sig diskriminerade. Det tar mycket energi ifrån oss".

En annan uttrycker liknande frustration:

"Tydligare regler/ rutiner kring vilstolarna, hur många filter backar etc. Lika för alla så inte onödiga konflikter uppstår, kan såklart finnas undantag".

Ett annat genomgående problem har varit brist på basvaror såsom mjölk, socker, te och pålägg:

"Mjölk, ost och pålägg måste finnas". "Fungerat dåligt med basvaror. Personalen har fått gå och handla mjölk och pålägg eftersom det inte funnits, sådant ska finnas".

"Projektet behöver budgetera för inköp".

"Det framgick inte att inte allt var klart när vi skulle starta" "Planeringen behöver starta i juni-juli månad".

Personalen uttrycker det positiva med att arbeta på värmestugan:

"Jag blir lycklig av att arbeta här".

"Det händer något bra varje natt".

"Kul att arbeta, lugnt".

"Bra att den finns. Gästerna är helt fantastiska, bara en handfull som inte sköter sig".

"När jag tog det här arbetet insåg jag inte hur mycket alla dessa hemlösa skulle komma att betyda för mig, jag vet att jag gjort skillnad för iallafall någon".

"Jag tycker det är viktigt att det framkommer vilket stöd vi är för gästerna. Kanske mest de med beroendeproblematik som fått stöd, pep, hjälp att hitta rätt instans till vård etc".

"Det borde finnas året runt" "högsta önskan att detta ställe skulle funnits året om".

"Det hade varit bra om vi hade kunnat avdela lokalen med skjutdörrar så att de som försöker sova inte störs. När vi sitter och pratar med besökarna om natten störs de som försöker sova"

"Samarbete mellan personal och volontärer har varit bra. Volontärerna är en naturlig del av arbetet"

"Skulle varit bra om vi haft en eftermiddag tillsammans personal och volontärer"

"Vi pratar med dem när de orkar (under natten) och vi lyssnar på dem. Vi erbjuder en stund av reflektion som de inte kan ha under dagen Och det är dessa, många gånger timtals långa samtal, som kom att betyda en livsförändring för några av besökarna".

5.5 Volontärer – erfarenheter

Tabell 3.

Totalt antal volontärer	Totalt antal utförda timmar	Kvinnor	Män	Antal tillfällen kvällspass	Antal tillfällen nattpass
49 (87)	1903,5 (2715)	32 (62 %)	17 (38 %)	159 (145)	99 (190)
	Kvällspass 715,5 (435) Nattpass 1188 (2280)				

Siffrorna inom parentes är data tagen från rapporten år 2018–2019.

Volontärerna kände sig trygga.

En volontär uttrycker följande:

”Stödbehovet finns året runt. Borde vara öppet året runt. Alla andra verksamheter är öppna på dagtid. På kvällar och nätter är allt annat stängt”.

Värmestuga Ung

Värmestugan ung hade inga volontärer som stöttade personalen på kvällstid. Enstaka volontärer fick Värmestugan ung mot slutet av perioden. Det finns ingen tillgängliga data för detta.

Totalt antal volontärer	Totalt antal utförda timmar	Kvinnor	Män	Antal tillfällen kvällspass	Antal tillfällen morgonpass
48	870 Morgonpass: 282 timmar Kvällspass: 588 timmar	30	18	119	118

5.6 Kontakten med Sociala jouren

Fältarbetarna från uppsökarverksamheten för vuxna har varit på besök ett flertal gånger under kvällstid och hade samtal med besökarna, ibland enskilda samtal som skedde inne på kontoret. Personal från sociala jouren har besökt Värmestugan några gånger, ibland bara för att säga hej men även för att hämta matkassar till någon extern klient. De har uttryckt önskan om att verksamheten borde finnas året runt samt vilken betydelse den har för utsatta människor i Malmö. Personal från social jour kom även på besök när de fick höra om branden och blev oroliga. Social jour har även hänvisat besökare till Värmestugan i de fall det inte har funnits andra tillfälliga lösningar att tillgå

En anställd från Sociala jouren uttrycker:

”Min uppfattning av Värmestugan är att verksamheten verkligen uppfyller sitt syfte. Personalen på Värmestugan är tillmötesgående och flexibel, bemöter klienterna på ett humant sätt. Jag anser att värmestugan som alternativ när andra lösningar inte har varit möjliga har haft en stor betydelse för vårt arbete på Sociala jouren”.

Personalen har i samråd med besökare gjort tre orosanmälningar till socialtjänsten gällande eskalerande beroende. Denna kontakt har varit mycket bra eftersom socialtjänsten lyssnat och tagit anmälningarna på allvar.

Andra instanser förutom socialtjänsten som hänvisat personer till Värmestugan har varit stödboendena Vallhem och Rönnbacken, Europaporten samt polisen.

5.7 När olika målgrupper med skilda behov möts

De grupper som kommit till värmestugan har haft olika hjälpbehov som ibland varit svåra att förena samt legat till grund för olika slags konflikter. För personalen har det varit en utmaning att kunna hantera dessa vitt skilda grupper och tillgodose deras behov. Ibland har det varit ett nästintill omöjligt uppdrag.

Personer med beroendeproblematik har ofta kommit till värmestugan mitt i natten och varit påverkade samt i allmänt dåligt skick, både gällande den fysiska samt den psykiska hälsan. De har efterfrågat mat och samtal med personalen. Ibland har de blivit högljudda och hamnat i bråk med andra besökare vilket resulterat i att de andra som vilat i vilodelen blivit störda. För personalen har det inneburit att flera konflikter behövdes lösas samtidigt. Besökarna med psykisk ohälsa kunde också bli stökiga och krävde mycket uppmärksamhet av personalen.

För den vilande gruppen, oftast EU-medborgare, har det ibland varit svårt att förstå vad beroendeproblematik samt psykisk ohälsa innebär och varför besökarna som hade dessa problem kunde bete sig på det viset de gjorde. Å andra sidan var det en hel del besökare som hade svårt att förstå varför EU-medborgarna var i Sverige och inte jobbade utan försörjde sig genom att tigga. En del uttryckte även öppet rasistiska åsikter gentemot dem och andra utkandsfödda.

De ovannämnda svårigheterna försöktes lösas bland annat genom regelbundna husmöten där besökarna fick utrymme att uttrycka sina åsikter. Vid ett sådant tillfälle ställde sig en rumänsk kvinna självmant upp och berättade sin livshistoria samt varför hon befann sig i Sverige. Många med en annan bakgrund och problematik lyssnade och tog till sig kvinnans berättelse. Vid ett annat tillfälle berättade en man med beroendeproblematik om sin hemlöshet. Sådana möten har visat sig vara avgörande för att försöka skapa en viss förståelse och ett samspel mellan besökarna.

5.8 Hot och våld

Värmestuga Vuxen

Under perioden Värmestugan varit öppen har sammanlagt 8 unika personer stängts av på grund av olika händelser. Männen är överrepresenterade och endast en kvinna blev avstängd. Personalen var utrustad med ett överfallslarm som var kopplad till larmcentralen.

Hot och våld Värmestugan Ung

Under perioden Värmestugan varit öppen har sammanlagt 7 unika personer stängts av på grund av olika händelser. Männen är överrepresenterade och endast en kvinna blev avstängd. Personalen var utrustad med ett överfallslarm som var kopplad till larmcentralen.

6.1 Insatsen Frukostklubben Värmestuga Ung

Frukostklubben är en insats som har fungerat som en förlängning till Värmestuga Ung (VSU) som har bedrivits på Fryshuset under vintern 2019-2020. Målsättningen med Frukostklubben

har varit att ge hemlösa unga ytterligare stöd genom att hjälpa till med kontakten med myndigheter, institutioner, organisationer och andra verksamheter. Frukostklubben har varit öppen från kl 7-9 varje morgon för utsatta ungdomar, både för de som spenderat natten på Värmestuga Ung och personer som kommit utifrån. Efter kl. 9 har mötesplatsen stängt men personal funnits tillgänglig för samtal, planering och medföljning med ungdomarna efter behov.

Beskrivning

Frukostklubben har i enlighet med namnet serverat en ordentlig frukost efter det att den nattöppna verksamheten stängt för dagen. Frukosten har serverats mellan kl 7 och 8.30 alla dagar i veckan till genomsnittligen 20 ungdomar per morgon. Under frukostskiftet har en ordinarie personal arbetat tillsammans med en volontär vars arbete främst gått ut på att underhålla frukosten samt städa i lokalen efter stängning. Efter stängning kl. 9.00 har personalen funnits tillgänglig för de som vill ha samtal, planering och medföljning till olika platser (myndigheter, vård etc.) i Malmö och närliggande orter.

Frukostklubben har varit en insats för att försöka fånga upp de många behov som finns hos målgruppen vi har arbetat tillsammans med. Vi har funnits på plats för att erbjuda hjälp med den problematik som ungdomarna själva har uttryckt. Varje ungdom står inför sin egen individuellt komplexa problematik, men generellt har vi arbetat mycket med att ansöka om stöd från och ha kontakt med myndigheter, stödorganisationer, söka vård, söka bostäder, hänvisa till studie och-arbetsvägledare samt insatser för beroendeproblematik och psykisk ohälsa.

Bakgrund

Frukostklubben har formats ur en långtgående process av att lära känna och förtjäna tilltro från ungdomar som har sökt sig till Fryshuset det senaste dryga året. Vi som varit ansvariga för FK har varit en del av Fryshusets verksamhet sedan VSU 2018 och fortsatte efter VSU stängning i maj 2019 att hålla en öppen mötesplats minst en gång i veckan fram till att VSU öppnade igen december 2019.

Under nattskiftet på VSU 2018 blev det tydligt för oss i nattpersonalen att det efter den lilla tryggheten vi kunde erbjuda om nätterna inte fanns tillgång till nödvändiga insatser för att hjälpa ungdomarna ut ur sin hemlöshet. Att lära känna ungdomarna som spenderade nätterna på VSU var också att lära känna deras oro. Många nattskift bestod av att samtala kring trauma, psykisk ohälsa, missbruk, våld och hopplöshet. Vi försökte så långt vår kapacitet och kompetens räckte att hjälpa till. Ibland som samtalsstöd, ibland genom att försöka hjälpa till att göra planering för att söka stöd på annat håll. Men vi var oerhört begränsade. Vi spenderade i princip varje natt i samtal med sociala jouren som aldrig kunde fatta exekutiva beslut utan ständigt hänvisade till kontakt med socialtjänsten under dagtid. När vi behövde etablera vårdkontakt var våra enda alternativ att vända oss till akutavdelningar eller 1177.

När vi stängde kl 7 på morgonen under VSU 2018 skulle det dröja minst två timmar tills ungdomarna hade någonstans att ta vägen. Många försökte vandra omkring tills de till slut skulle kunna gå till skolan, socialen eller bara något köpcentrum/bibliotek där de kunde få vara utan att bli ifrågasatta. När ungdomarna kom tillbaka på kvällen och vi frågade hur det

hade gått att söka stöd redogjorde de ofta att de inte blivit mottagna eller att de inte hade förstått vad som förväntades av dem för att få hjälp. Vi tog emot dem än mer frustrerade än dagen innan och för varje misslyckad myndighetskontakt minskade förtroendet för samhällsstrukturer och ökade därmed känslan av att existera i samhällets döda vinkel.

När VSU stängde i maj 2019 fanns ingen plan för uppföljning eller vidare kontakt med ungdomarna som hade deltagit under vintern. Från en dag till den andra försvann säkerheten som VSU hade inneburit, logistiskt, socialt och emotionellt. För att inte förlora kontakten och värna om den tilltro som skapats bestämde vi oss för att hålla en öppen verksamhet en kväll i veckan (med uppföljning och medföljning under vardagarna) riktad till målgruppen.

Syfte & mål

Syftet med Frukostklubben var att erbjuda frukost på en trygg plats där ungdomarna kunde vistas fram tills att andra offentliga rum samt myndigheter öppnar och att på denna plats erbjuda möjlighet att prata med personalen om behov, göra planering ihop samt få stöd i kontakt med myndigheter, vården, stödorganisationer, advokater etc. Detta med målet att försöka ge stöd till ungdomarna att ta sig ut ur sina svåra situationer.

Utförandet

Under insatsens gång har vi serverat frukost och erbjudit en varm plats att befinna sig på varje morgon i fem månader till i snitt 20 ungdomar. Frukostklubben har fungerat som en plats för att äta en ordentlig frukost och ta sin tid för att förbereda sig för en lång hård dag ute och en plats med möjlighet att prata med personalen om olika saker som ungdomarna behövt stöd med. Under frukostarna har vi haft många viktiga samtal, hanterat konflikter tillsammans med ungdomarna och försökt bygga gemenskap i communityt. Morgnarna är ofta svåra för ungdomarna som lever i den utsatthet som hemlösa ungdomar gör med extrem stress, rädsla, sorg osv med oviss nutid, framtid och med utmattning. Vi i personalen har varit där i detta och varit beredda för de uttryck som stressen tar, starka känslor och konflikt.

Under insatstiden var personalen (2st.) i process med 52 olika ungdomar. Det innebär att vi i olika omfattning varit kontaktpersoner till 52 ungdomar och varit stöd i kontakt med myndigheter, vård, organisationer etc. Dessa processer är ofta långa och svåra och innebär många steg som tar lång tid. Flera av de ungdomar vi är stödpersoner till har vi känt och varit i processer med i mer än ett år, många nya har också tillkommit.

Eftersom ungdomarna befinner sig i olika situationer och har hamnat i hemlöshet av olika anledningar så ser processerna olika ut för alla. Men om vi ska sammanfatta de vanligaste sakerna som vi i personalen gjort tillsammans med ungdomarna så är det att hjälpa till att söka ekonomiskt bistånd och behandling för beroende av droger på Socialen, vara med på Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra myndigheter och förklara hur de fungerar. Vi har varit stöd i kontakt med akutvården, beroendevården och vårdcentralen samt stöd i asylprocesser med advokater och i kontakt med organisationer som jobbar med papperslöshet och ensamkommande ungdomar. Vi har varit stöd i kontakt med Kriminalvården, samt sökt skydd via Konsultationsteamet, Resursteam Heder och kvinnojourer.

För att kunna få stöd från myndigheter eller vården krävs vidare kontakt med andra instanser, t.ex. krävs det för att söka stöd från Socialen att det finns en bank, inskrivning i skola och på arbetsförmedlingen, papper från Migrationsverket etc. Vi i personalen har varit där och förklarat hur olika myndigheter jobbar, översatt det som myndighetsarbetare säger till förståelig svenska, förklarat blanketter och mail från myndigheter och varit stöd i att samla in och sammanställa allt det som behövs för att ansöka om stöd. Vi har funnits där för att berätta för ungdomarna vilket stöd som finns beroende på deras situation och lagliga status, ex. medborgare, tillfälligt/permanent uppehållstillstånd, asylsökande eller papperslös. Vi har varit där då ungdomarna fått sina ansökningar beviljade såväl som avslagna.

Inför varje process har vi fått förbereda ungdomarna på långa, utmattande möten där de kommer vara tvungna att upprepade gånger redogöra för sin situation och argumentera för varför de har rätt till hjälp. Under mötena har vi tillsammans hanterat frustration och oförståelse. Vi har peppat ungdomarna att promenera runt hela Malmö för att samla in mängder med dokument före sista datum för inlämning, och detta trots väderlek, total utmattning och mental ohälsa. Vi har assisterat så långt det går men gång på gång visar det sig tydligt att våra resurser långt ifrån räcker till. Vi har suttit med ungdomarna när de fått avslag och försökt stötta i deras besvikelse och motivera till att kämpa vidare. Vi kan inte förklara för ungdomarna varför byråkrati är viktigare än deras rätt till trygghet, ett tak över huvudet och mat för dagen.

Resultat

Frukostklubben har resulterat i att vi, till skillnad från förra året, har skapat rum och möjlighet för att erbjuda stöd i de processer som behövs för ungdomarna att ta sig ur sin hemlöshet eller andra utsatta situationer. Majoriteten av alla de hemlösa ungdomar som har besökt VSU och FK denna vinter är fortfarande i extremt utsatta situationer. Under projektets fem månader har endast 8 av de 52 ungdomar vi varit stödpersoner till fått relativt stabilt boende. 11 ungdomar har fått ekonomiskt bistånd eller nödstöd beviljat från socialen, 11 har fått avslag eller inte klarat av att avsluta den processen på grund av svåra och ibland omöjliga krav. Av 7 ungdomar som sökt hjälp för sina missbruk har bara 1 fått avgiftning och behandling. Av 4 personer som sökt akut hjälp från psykiatrin med anledning av suicidtankar och/eller -försök, psykossymtom och psykisk ohälsa som gjort personen till en fara för sig själv eller andra, så har ingen fått hjälp eller stöd.

Vi vill dock göra det tydligt att de resultat som vårt arbete har fått kan inte mätas i hur många ungdomar som har fått boende eller jobb eller skola eller behandling eller tillgång till systemet på olika sätt eftersom vi inte sitter med makten att ta de besluten. Vi är inte domare, socialsekreterare, myndighetsarbetare, psykiatriker eller läkare. De resultat som kan mätas från vårt arbete är utifrån vad ungdomarna säger att vårt stöd har betytt för dem. Många ungdomar har sagt **“jag skulle aldrig ha klarat det här utan din hjälp”** när de pratar om ansökningar de gjort eller olika försök till att få hjälp att förändra deras livssituationer. Detta beror på flera saker, dels att processerna för att söka hjälp i Sverige är mycket komplicerade och svåra att förstå dels för att det krävs mycket kraft och mod av en person att genomgå dessa processer ensam. Vi har varit där som stöd i att förklara hur system fungerar, ge information, hänvisa, och vara emotionellt och socialt stöd genom planering, utförande, olika möten och ansökningar. Att orka försöka igen efter upprepade nederlag kräver starka

relationer och stöd runt omkring sig. Ett av de tydligaste resultaten av vår verksamhet är när vi ser ungdomarnas beslutsamhet att försöka igen, när de inte ger upp utan fortsätter kämpa trots allt motstånd.

Ett annat resultat som är tydligt för oss med FK är att vi har byggt relationer med många av ungdomarna och att de litar på oss. Många av dem som blivit svikna gång på gång av olika system, vuxna människor och myndigheter har byggt upp ett skydd. Det innebär att många av ungdomarna bär på sina erfarenheter och svårigheter helt själva. Flera av ungdomarna har också uttryckt att de känner skam för sina situationer eftersom Sverige har gjort tydligt för dem att de inte är välkomna. Denna skam gör att de inte vågar berätta för vem som helst om vad som händer i deras liv. Vi har märkt under den tid vi jobbat tillsammans med målgruppen att när någonting händer, när det krisar, så är det många som vänder sig till oss.

Ännu ett resultat av FK är att vi har byggt kontaktnät med olika viktiga personer på myndigheter och organisationer, advokater, inom vården etc. som kan underlätta vägarna till stöd för målgruppen. Vi har också genom kontakt med grupper såsom Resursteam Heder, Malmö mot Diskriminering och andra som jobbar med specifika frågor utvidgat vår karta av möjligt stöd som finns att tillgå i Malmö.

Internt inom Fryshuset har FK byggt en brygga mellan Värmestuga Ung som är öppen nattetid och övriga verksamheter på Fryshuset som är öppna dagtid. I jämförelse med förra året har verksamheter såsom Stöd och Matchning och Förebyggande fått se målgruppen och deras behov och kunnat komma in med kompetens och stöd.

Erfarenheter och reflektioner

Den växande hemlösheten bland unga i Malmö har många orsaker, men en tydlig tendens vi ser är att många hamnat mellan stolarna när flera instanser avsäger sig ansvar samtidigt. Ett vanligt scenario vi träffar på är att en ungdom varit skriven i en kommun som sedan erbjudit en tillfällig boendeinsats i en annan kommun, när boendeinsatsen sedan är över så avsäger sig båda kommunerna ansvaret för ungdomen. En annan vanlig situation är att ungdomar är folkbokförda i någon av kommunerna utanför Malmö där de vägras stöd trots att de har rätt till det. Även fast de vistats som hemlösa (ej folkbokförda) i Malmö, ibland under flera år, så nekades de stöd även av Malmö kommun.

Två andra stolar som många ungdomar hamnar mellan är Psykiatrin och Socialtjänsten eftersom Psykiatrin inte tar emot personer med pågående missbruk och Socialen kan vägra behandling om de anser att personen i fråga har större problem med psykisk ohälsa än med sitt beroende. Vi har varit med hemlösa ungdomar som är psykotiska och suicidala som inte får stöd varken från vården eller socialen.

Många ungdomar blir också låsta i omöjliga situationer för att de har flera svårigheter samtidigt. T.ex. är det svårt att få ett jobb om du inte har bostad och svårt att få bostad om du inte har jobb. Att lämna gäng och bryta sig ur en kriminell omgivning är svårt (trots alla satsningar på just detta) då det finns mycket motstånd för de som försöker, både från myndigheter och samhället i stort. För många papperslösa finns inget val, inget alternativ. De ungdomar som är asylsökande och får avslag på AT-UND (arbetstillstånds-undantag) kan inte jobba vitt men måste fortfarande kunna äta mat.

***“Hur kan dom ge mig avslag och sedan kalla mig kriminell när jag måste sälja droger på gatan?
Hur tänker dom att jag ska överleva nu annars?”***

Alla de ungdomar som är beroende av heroin och blir nekade behandling av socialen och beroendecentrum måste fortfarande köpa sitt heroin. Missbruk är dyrt och att sluta på egen hand kan vara livsfarligt. Vi som personal har varit med flera ungdomar som verkligen försökt lämna sina gäng och söka sig till vitt jobb och vita boendekontrakt men som mött mycket motstånd från myndigheter och samhället i stort och som inte klarat av att fortsätta försöka. Morgonen Värmestugan stängde var både vi och ungdomarna varse om att de inte skulle ha någon annanstans att ta vägen redan samma natt. Vi var medvetna om att de ungdomar som lyckats lämna sina gäng och det våldet som finns där nu skulle vara tvungna att återvända för att få tak över huvudet.

En annan grupp som hamnar mellan och utanför system är papperslösa ungdomar som inte får sina mänskliga rättigheter uppfyllda någonstans i världen, som inte kan deporteras till livsfara i sitt hemland och som inte heller kan söka asyl någon annanstans i världen p.g.a. Dublinförordningen. Situationen för papperslösa i Sverige och Malmö har förvärrats mycket bara de senaste åren då tillgången till nödstöd, mat och offentliga rum har minskat.

Inte bara papperslösa lever med polisens utökade kontroller ute på gatorna - kriminaliseringen av hemlösa påverkar alla de ungdomar som vi träffar.

“Polisen tar mig till stationen varje dag för att jag sitter inne på köpcentren med min resväska. Dom tycker det är konstigt att jag bär omkring på mina grejer och tror att jag är kriminell. Jag försöker förklara att jag är hemlös men dom tror mig inte.”

“Ni bara mumlar och mumlar men gör ingenting”

Förslag på insatser och förbättring

Utifrån våra erfarenheter av arbete med målgruppen hemlösa unga under ett och ett halvt år och erfarenheter av att jobba med FK så har vi några förslag på ytterligare insatser som vi tror kan göra skillnad:

Vi har sett att det finns ett behov av separatistiska rum för hemlösa HBTQIA+ personer och för kvinnor att vistas på natten. På Värmestugan Ung har kvinnor vittnat till oss om att de känner sig otrygga och blir utsatta för sexism på kvällar och nätter. Det samma gäller HBTQIA+ personer som flera berättat att de är rädda för att de andra besökarna ska få veta deras identitet och att de är rädda för våld. En transperson blev under denna vinter utsatt för hatbrott och misshandel inne på VSU under en av kvällarna men fick trots detta ingen rätt från myndigheter eller jourer till säkert boende utan tvingades stanna på VSU. Det finns ett stort behov av tryggare rum för kvinnor och HBTQIA+ personer vars utsatthet gör det oerhört farligt att leva i hemlöshet där de riskeras att utsättas för våld.

Vi ser att det behövs resurser för att fånga upp de ungdomar som har både beroende och psykisk ohälsa. Det får inte vara så att en person som är hemlös med heroinberoende och rösthallucinationer inte får stöd trots att den upprepade gånger ber om hjälp både inom vården, psykiatrin och socialen.

Vi ser att det behövs riktiga strukturer för att hjälpa de ungdomar som vill lämna gäng; de

behöver skydd, de behöver boende, de behöver pengar tills de är på benen.

Konsultationsteamet räcker inte.

Vi ser att det behövs tydlighet för kommunerna i Sverige om ansvar - ingen ska behöva hamna mellan kommuner och inte ha tillgång till kommunalt stöd.

Vi ser att det behövs möjlighet för papperslösa personer att få nödstöd beviljat.

Vi ser ett stort behov av bostäder och boendeinsatser. I Malmö idag finns 20 Bostad Först lägenheter och mer än 3000 hemlösa, det är ett uppenbart problem.

Vi tycker också att det behövs ytterligare samarbete mellan olika platser där det finns tillgängligt stöd för målgruppen. Initiativ som Mötesplats Otto, Svenskt Queer Initiativ (SQI), Maracana, Stadsmissionens Unga Forum, Rädda Barnen och Maria Malmö är alla Malmöbaserade kompetenta tillgångar att samarbeta med till ungdomarnas fördel. Våra kollektiva resurser i samarbete med varandra är oerhört mycket mer effektiva än att arbeta separat.

En annan sak som skulle behövas är en arbetsgrupp som enbart arbetar tillsammans med ungdomarna att söka boende. Språkbarriärer gör det svårare för ungdomarna att söka och gå på visning själva. Det händer att Socialen beviljar ekonomiskt bistånd för hyra men de erbjuder aldrig hjälp att hitta boende. De gånger ungdomarna fått boende av Socialen under vårt projekts gång har de placerats långt borta, avses från alla möjligheter att hitta jobb och röra sig runt med kollektivtrafik.

Det behövs busskort till alla hemlösa ungdomar så att de kan röra sig mellan alla myndigheter och instanser som de behöver utan att få ytterligare böter och skuld hos Kronofogden.

Det behövs öppna, välkomnande platser utan konsumtionskrav där det går att få basala behov tillgodosedda: såsom mat, kläder, möjlighet att tvätta och sköta sin hygien.

Behovet av traumaterapi och traumastöd är stort hos de flesta ungdomarna vi träffas. Detta skulle vara en önskvärd insats. Då misstänker vi som träffar målgruppen unga vuxna att trauma och PTSD är grunden till beroende som börjar i vanliga fall i form av självmedicinering.

Det måste finnas forum och kanaler utåt där ungdomarna kan berätta om hur deras livsvillkor ser ut som inte kriminaliserar deras existens

6 Slutsatser och diskussion

6.2 Har de uppsatta målen blivit uppfyllda?

Huvudmålen med Värmestuga Vuxen har varit att erbjuda personer som vistas i Malmö och befinner sig i social och ekonomisk utsatthet med begränsad tillgång till det allmänna sociala trygghetssystemet basbehov i form av tillgång till mat, tak över huvudet för natten och förutsättningar för grundläggande hygien. Ett annat delmål var att erbjuda råd och stöd samt hjälp att komma i kontakt med olika myndigheter som ett steg i individens livsförbättring.

Under tiden Värmestugan varit öppen har 11 besökare på något sätt gått vidare och deras situation förändrats till det bättre. Två personer har fått egen bostad, tre personer har fått plats på avgiftning, en person har skrivits in på LARO för behandling, två personer erbjudits och tackat ja till behandlingshem via socialtjänsten och tre personer har fått boende på Malmö stads boende för människor med beroendeproblematik. I de flesta av fallen har personalen varit inblandad och hjälpt till med stöd- och rådgivning som resulterat i att besökarnas situation gått framåt. En hemlös man med missbruksproblematik som hade fått besked om cancer kom till Värmestugan i ett förtvivlat tillstånd på grund av beskedet han hade fått samma dag. En av volontärerna satt och pratade med honom under en lång period denna kväll och efteråt berättade mannen att han hade tänkt ta en överdos men att han, efter att ha pratat igenom sin situation med volontären, mådde mycket bättre. Det ska påpekas att mannen hade bra kontakt med socialtjänsten och har fått beviljat behandlingshem han kan vara på efter sin canceroperation. Dessa nämnda exempel talar för sig själva vilken betydelse Värmestugan Vuxen haft för de hemlösa och på annat sätt utsatta individer som vistas i Malmö.

Att ha grupper med så pass olika behov och som dessutom ska samsas på en förhållandevis liten yta har minst sagt varit en utmaning i sig. Samma sak gäller problematiken med att besökarna inte fick vila på golvet utan i fåtöljer som inte varit bekväma att spendera hela natten i. I ett ganska tidigt skede beslutades det om att maten skulle serveras under i stort sett hela natten. Hade detta inte gjorts hade man inte på samma sätt nått ut till en av målgrupperna och därmed inte kunnat ha de långa samtalen som i flera fall lett till avgörande livsförbättringar för besökarna som kom till värmestugan. Ibland har de sena ankomsterna lett till konflikter, de andra som vilade blev störda, men detta kan i framtiden enkelt lösas genom att skärma av vildelen från matsalsdelen.

Den sammanlagda bilden vi får efter kontakterna med besökare, personal, volontärer samt socialtjänsten är att en sådan verksamhet som Värmestuga Vuxen borde finnas året runt och att dess betydelse är av stor vikt, både när det kommer till den utsatta enskilda individen men även till samhället i stort.

Avslutningsvis följer några uttalande som besökarna uttryckt till personalen och som dokumenterats i loggboken:

"Jag älskar er".

"Vad skall jag göra när ni stänger, jag tycker om att vara här, ni är så snälla".

" You have a very difficult job; you have to have eyes all over you"!

" You are very tired in the morning and you want to go home, but the people don't want to go, they want to stay"!

"Tack för att ni finns".

" The food is very good".

" Thanks for letting us in a little earlier when the weather is cold and rainy".

"Ni är jättesnälla!"